

Empoderament i construcció de comunitat des de les polítiques públiques

Introducció Antonio Alcántara

“des de l'experiència, amb els peus en el fang”

L'Antonio fa una introducció des de dues mirades, des d'aquelles converses que es donen en el bar i des de la perifèria de les perifèries, per tant des d'un bar de la perifèria, comença la seva reflexió, sempre tenint en compte, com diu, que la mirada de l'educador social, és una mirada més de tot l'entramat.

Parlarà dels dos conceptes que formen part del títol: empoderament i acció comunitària.

Apoderament o Empoderament?

El que volem dir és que el poder ve des de dintre. Pel que fa al debat entre apoderament i empoderament. Com veiem aquesta diferència? a que ens sona apoderament? A “apoderada”, que li donem el poder a algú i en realitat no es tracta que algú li doni poder a algú altre.

1. Capacitat de decidir i tenir la capacitat efectiva de poder fer el que he decidit. El poder deixa d'estar a un lloc per estar en un altre.
2. Ens apoderem en comunitat. Exemple de la PAH.

Acció comunitària:

Espais decisió compartida, ens permet profunditzar la democràcia
Es converteix en gran antídoto contra el racisme i l'exclusió. Les persones són capaces d'organitzar-se per canviar la realitat que estan vivint.

També reconeix l'energia comunitària que es promou des d'àmbits privats però que també són socials: per exemple la criança d'un fill filla.

Planteja algunes qüestions:

- **La comunitat pot ser exclouent? Que passa amb els que no estan participant?**
- **Els veïns tenen la informació, coneixen, tenen recursos...?**
- **Estem disposats a construir espais de poder?**
- **Treballem per la comunitat o amb la comunitat? Treballem pels serveis o amb els serveis?**
 - **L'acció comunitària ha de respondre a moments de crisi només o en qualsevol barri amb diferents situacions?**

Sira Vilardell, directora general de la fundació surt

A la Fundació Surt porta més de 10 anys treballant. La Sira actualment està a

l'àrea d'acció comunitària. El que li ha portat fins aquí és l'interès personal i professional acció comunitària + perspectiva de gènere + perspectiva intercultural = garantir processos igualitaris.

Pel que fa al concepte apoderament: decidim utilitzar "empoderament" perquè es ceneix més a com entenem el concepte.

Entenen l'acció comunitària com: noves relacions socials, relacions d'igualtat... També com la millora de les condicions de vida d'una determinada comunitat. Quan parlem de comunitat cal pensar no només amb la ciutadania (l'imprescindible, però no només), sinó també amb administració, tècnics, professionals. Hi ha d'haver un territori, on s'hi donen certes dinàmiques de relació properes (proximitat), sentin una certa pertinença, oportunitats de relació.

Com treballen des de Surt? Missió de l'entitat: empoderament de les dones a diferents dimensions: individual, col·lectiu i comunitari. Per ser transformador ha de ser des de les tres dimensions. Són processos semblants quan es fa als tres nivells, depèn d'on posis l'accent.

Treballen per garantir una recuperació personal (dones que han patit violència masclista, per exemple), cal prendre consciència.

També parlen d'empoderament econòmic (laboral), comunitari (inclusió) i sociopolític.

Procés:

1. Exploració (tant individual com comunitari) quina és la situació de partida, rols, relacions de poder... presa de consciència. Ho treballen a partir de tècniques vivencials: arteteràpia, teatre... per posar en situació i detectar aquesta situació.
2. Identificar recursos: capacitats i recursos amb el que es compten.
3. Construcció: donar resposta amb objectius ben definits.

El mateix procés és el que empodera. La importància de que estiguin tots els agents diversos.

Preguntes:

- Com garantir l'empoderament de diferents col·lectius per pal·liar desigualtats, sense que això suposi un model segregador i que s'allunyi de la perspectiva intercultural?
- Tota acció comunitària sempre ha de ser transformadora i sostenible?
- Hi pot haver acció comunitària sense alguns dels 3 agents?

Amparo Iturriaga, presidenta de l'associació de veïns i veïnes de roquetes

L'Amparo és presidenta AVV. També gestionen Toni i Guida, estan al pla comunitari...

El barri de Roquetes té moltes dificultats i hi ha una història de lluita veïnal per cada una de les necessitats del barri. Explica l'evolució del barri, la seva història. En una Jornada d'equipaments del barri va sortir que es necessitava un PDC. L'AVV ho va gestionar durant 3 anys, després es va crear una entitat de segon grau.

Com heu viscut l'evolució?

Tenien sentiment comunitari però faltava connectar amb els serveis. Reconeix el gran esforç dels tècnics que ens han acompanyant i que ens han donat les eines per anar treballant i teixint barri. "S'ho han cregut molt tots els serveis i s'han implicat". Van elaborar un Pla estratègic de 15 anys. S'exigeixen processos participatius reals. Treballen conjuntament amb l'administració, això fa que no es "barallin" tant.

Roquetes fashion week: La idea sorgeix a partir de la situació de crisi sabien que moltes dones es quedaven en casa, amb sentiment de culpabilitat i amb poc suport per tirar endavant. A partir d'aquesta realitat van detectar que es necessitava espais de relació:

Taller de costures i cuina: al començament costava és mesclar-se, però amb el temps s'han anat implicant. "Amb la costura, seguim teixint barri"

Desayunos del mundo mundial: esmorzars per compartir, "primer no es menjava el que portaven les altres", explica

"Me da igual per concepto, lo importante es que suceda..." fent referència al debat del concepte d'empoderament.

Axel Moreno, director de l'àrea de participació ciutadana, igualtat i empoderament social de l'ajuntament de Pamplona

Que demonios hago yo aquí?

"Director de una àrea. Crecer en un barrio como Vallecas e implicarme en él, migro a Pamplona y me pongo a trabajar en el PDC del centro. También he pasado por el Ayuntamiento de Madrid, y en Servicios de consultoria... toda esta trayectoria me ayuda a entender las diferentes miradas"

Porque un ayuntamiento impulsa estos tipo de proyectos?

La institución debe estar ahí, es una parte activa, para aprender, para aportar recursos. El ayuntamiento tiene una responsabilidad, no puede hacer nada sin el tejido social. La institución al Servicio de los procesos.

Intentado desarrollar dinámicas colaborativas y con mucha complejidad por la diversidad de agentes y de dinámicas propias.

Destaca la Campaña col·lectiva contra agresiones sexistas.

Que ha pasado durante 1,5 años?

Estamos en una encrucijada de la participación: espacio de encuentro y de choque, que aparecen conexiones improbables que antes no estaban (situación difícil o comprometida).

Déficit de transversalidad, tener visión global, poco trabajo horizontal. Descubrieron que había profesionales con muchas ganas de cambiar las maneras de hacer, recursos, formación, experiencias, etc.

Actualmente se empieza a cambiar.

Hasta ahora, se ha hecho un diagnóstico sobretodo interno, reformulación de dinámicas de trabajo y estructura. Actualmente tenemos 3 áreas de actuación: gobernanza, articulación de información, capacitación técnica, / espacios de participación ciudadana / acción comunitaria.

Se está trabajando en la escuela municipal de participación, observatorio local y empoderamiento,

Importancia de abrir espacios comunes, saber hasta donde llegan unos y otros.

Dificultades

- Espacios de transparente
- Estructural: Reparto de áreas, gestionar el tiempo y recursos
- Falta cultura comunitaria, no por deseo, pero si de experiencia.
- Relación con el tejido social que durante muchos años se ha hecho con conflictos, como cambiar esto?
- Quien se queda fuera? En los márgenes
- Proliferación de procesos participativos: desgaste, quien los demanda?
- Falta de visión global de los Barrios con los de al lado.

Dudas

- Como potenciar identidad colectiva, que sea inclusiva?
- Como potenciar los ciclos de cambio de manera más flexibles? (como grupos)
- 3 dimensiones relacionadas con la tareas: Sentido compartido / estructura y dinámica de articulación colectiva / espacios toma de decisiones y debate
- 3 dimensiones relacionadas con las personas: Motivación colectiva / inteligencia colectiva – gestión de saberes / interacciones (roles de poder)

TORN DE PARAULES

Guiomar. Treball en projectes comunitari.

Com treballes amb un nou escenari, amb patrons antics, amb diferents agents, des del rol del professional? Cómo este ayuntamiento vetusto se va a transformando?

Proyecto convivim. Jesús.

Como se proponen los procesos participativos? Como se cuidan la perspectiva intercultural (explica ejemplo de 3000 viviendas, autoreglamento...)

Leopol. Guinardó.

Conflicte que apareix de manera multidimensionalment, com es gestiona?
Repartició desigual del poder

TEMA CONFLICTE:

Sira: com abordem el conflicte, requereix un procés amb ciutadania i administració, revisar els rols, acció comunitària enfocat en nou tipus de relacions i utilitzar diferents canals.

Axel: paciencia, muchas escucha, poner emociones en el centro, apostar por tomar conciencia por recuperar la memoria sinó también por escuchar el presente, también una proyección futura (nos entendemos bastante bien, en los comos habrá que matizar). Parte visible y lo invisible / mirada carenciales / mirada apreciativa / mirada de sueños.

Amparo: la importància de compartir el discurso para abordar los conflictos. Temas concretos trabajarlos, des del respeto. Trabajamos con todos? Con el “drogadicto” y “ladrones” tienen todas las comunidades personas que hay tenerlas en cuenta y seguramente nos cuesta más.

Tanquem amb la recepta comunitària